27/02/2021

64 χρόνια από τον απαγχονισμό του Ευαγόρα Παλληκαρίδη

/ Ιστορία - Εθνικά Θέματα

Σαν σήμερα, στις 27 Φεβρουαρίου του 1938. γεννήθηκε στο χωριό Τσάδα της επαρχίας Πάφου ο Κύπριος ήρωας αγωνιστής, Ευαγόρας Παλληκαρίδης, ο οποίος απαγχονίστηκε τα ξημερώματα της 14ης Μαρτίου του 1957 από τους Άγγλους στις Κεντρικές Φυλακές Λευκωσίας, μαρτυρώντας για την Ένωση της Κύπρου με την Ελλάδα. Υπήρξε ο νεώτερος αλλά και τελευταίος αγωνιστής της ΕΟΚΑ, που απαγχονίστηκε, σε ηλικία μόλις 19 ετών…

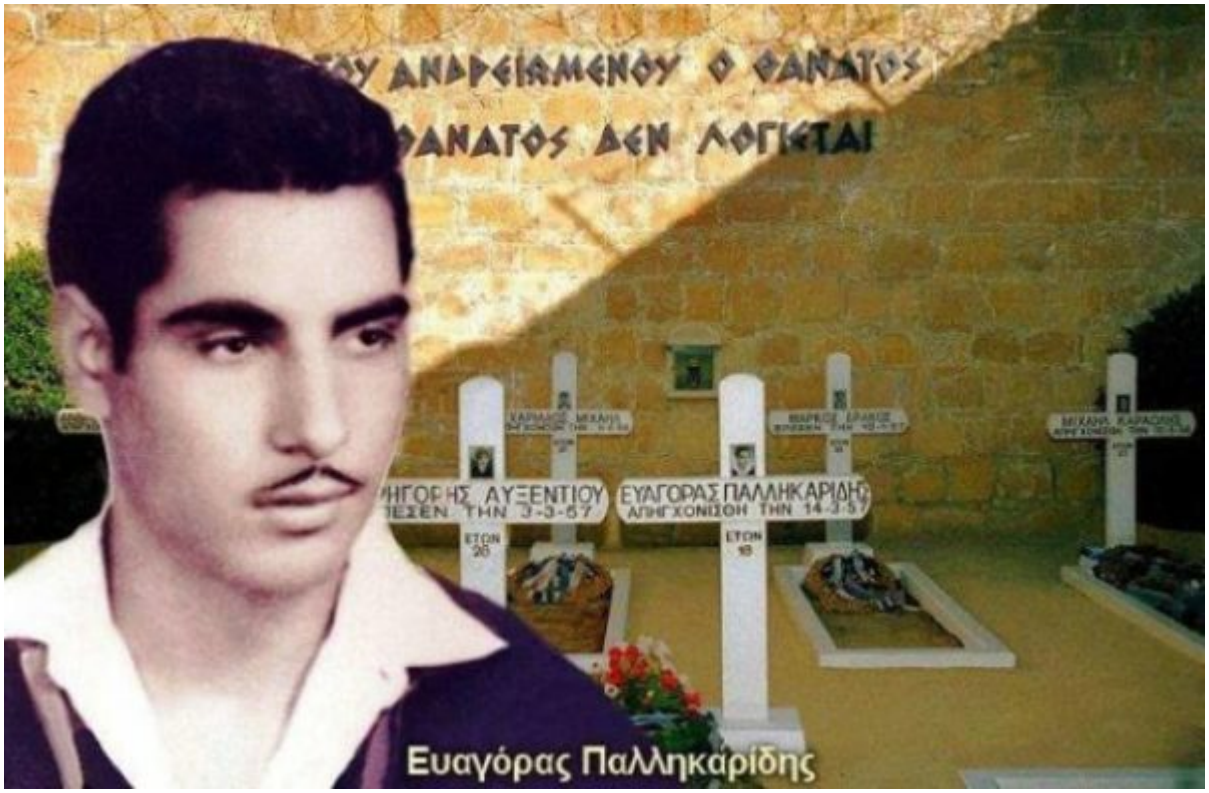

Λίγα λόγια για τη ζωή του

Ο Ευαγόρας Παλληκαρίδης φοίτησε στο δημοτικό σχολείο Τσάδας και στη Νεοφύτειο Αστική Σχολή Κτήματος. Συνέχισε τις σπουδές του στο Ελληνικό Γυμνάσιο Πάφου. Παιδί πολύ προικισμένο, μας άφησε ένα πλούσιο πνευματικό έργο. Η δράση του για απελευθέρωση της Κύπρου άρχισε τον Ιούνιο του 1953 κατά τους εορτασμούς για τη στέψη της Βασίλισσας Ελισάβετ. Κατέβασε από τα προπύλαια του σταδίου της πόλης την αγγλική σημαία και πρωτοστάτησε στην οργάνωση μεγάλης διαδήλωσης, με αποτέλεσμα τη ματαίωση των εορτασμών.

Όταν οι συλληφθέντες σχετικά με το πλοιάριο Άγιος Γεώργιος μεταφέρονταν στο δικαστήριο, ο Ευαγόρας με είκοσι φίλους του όρμησαν εναντίον των αστυνομικών, για να τους αποσπάσουν από τα χέρια τους. Στις 22 Ιουνίου 1955 ηγήθηκε της ομάδας επίθεσης εναντίον του δικαστηρίου Πάφου και στη συνέχεια εναντίον του Άγγλου Διοικητή Κρην Μπέη.

Τον Αύγουστο του 1955, σε εκδρομή του στην Ελλάδα, του δόθηκε η ευκαιρία να ενημερωθεί για τη χρήση όπλου και κατόρθωσε να φέρει μαζί του ένα περίστροφο. Το Νοέμβριο του 1955, σε μαθητική διαδήλωση, κτύπησε Άγγλους στρατιώτες ελευθερώνοντας από τα χέρια τους συμμαθητή του. Συνελήφθη και διατάχθηκε να παρουσιαστεί σε δίκη στις 6 Δεκεμβρίου. Για να αποφύγει την καταδίκη κατέφυγε στη μονή Αγίου Νεοφύτου την προηγούμενη της δίκης και ενώθηκε με την ανταρτική ομάδα της περιοχής στην τοποθεσία Άππης, μεταξύ Κισσόνεργας –

Τάλας. Μετά τα γεγονότα αυτά επικηρύχθηκε με το ποσό των 5.000 λιρών. Το Μάρτη του 1956 προωθήθηκε σε κρησφύγετο στο δάσος κοντά στο χωριό Λυσός προς την περιοχή Άγιος Γεώργιος. Πήρε μέρος σε πολλές επιθέσεις και δολιοφθορές εναντίον των Άγγλων στην περιοχή αυτή.

Το βράδυ της 18ης Δεκεμβρίου 1956, σε μια μετακίνηση της ομάδας του από την περιοχή του Σταυρού της Ψώκας προς την περιοχή της Λυσού, βρέθηκε αντιμέτωπος με αγγλική περίπολο που εκινείτο με σβησμένες τις μηχανές των οχημάτων, στο δρόμο μεταξύ Λυσού και Σταυρού της Ψώκας κοντά στη Λυσό, στην περιοχή Κόπες, και συνελήφθη κρατώντας όπλο τύπου μπρεν, το οποίο βρισκόταν σε συντήρηση μέσα σε γράσο. Καταδικάστηκε για τούτο σε θάνατο.

Στο δικαστή που του ανακοίνωσε την καταδίκη του, είπε: «Ξέρω ότι θα με κρεμάσετε. Ό,τι έκαμα, το έκαμα ως Έλλην Κύπριος που αγωνίζεται για την Ελευθερία του».

Την επόμενη μέρα της καταδίκης του Παλληκαρίδη, οι μαθητές του Γυμνασίου Πάφου απείχαν από τα μαθήματά του σε ένδειξη διαμαρτυρίας και έστειλαν τηλεγράφημα στον Χάρτινγκ, με το οποίο του ζητούσαν να απονεμηθεί χάρη στον Ευαγόρα. Όλος ο κόσμος αρχίζει μια προσπάθεια να σώσει τον νεαρό μαθητή. Η Ελληνική κυβέρνηση προσπαθεί να αποτρέψει την εκτέλεσή του. Η Κυπριακή αδελφότητα Αθηνών ζητά προσωπική παρέμβαση του βασιλιά Παύλου. Η Βουλή των Ελλήνων στέλνει τηλεγραφήματα προς την Βουλή των Κοινοτήτων και τα Ηνωμένα Έθνη. **Ο Αρχιεπίσκοπος Δωρόθεος, ο Χωρεπίσκοπος Σαλαμίνος Γεννάδιος, ο δήμαρχος Λευκωσίας κ. Δέρδης, 40 Εργατικοί Άγγλοι βουλευτές, συντεχνίες, ο Αρχιεπίσκοπος Νοτίου Αφρικής Νικόδημος, ο Αμερικανός Γερουσιαστής Fulton, απλοί πολίτες προσπαθούν να ματαιώσουν αυτή την εκτέλεση**. Ο Χάρτινγκ όμως και η Αγγλική διπλωματία απορρίπτει την απονομή χάριτος.

Ο Ευαγόρας στο τελευταίο γράμμα του δηλώνει:

«Θ΄ ακολουθήσω με θάρρος τη μοίρα μου. Ίσως αυτό να ‘ναι το τελευταίο μου γράμμα. Μα πάλι δεν πειράζει. Δεν λυπάμαι για τίποτα. Ας χάσω το κάθε τι. Μια φορά κανείς πεθαίνει. Θα βαδίσω χαρούμενος στην τελευταία μου κατοικία. Τι σήμερα τι αύριο; Όλοι πεθαίνουν μια μέρα. Είναι καλό πράγμα να πεθαίνει κανείς για την Ελλάδα. Ώρα 7:30. Η πιο όμορφη μέρα της ζωής μου. Η πιο όμορφη ώρα. Μη ρωτάτε γιατί».

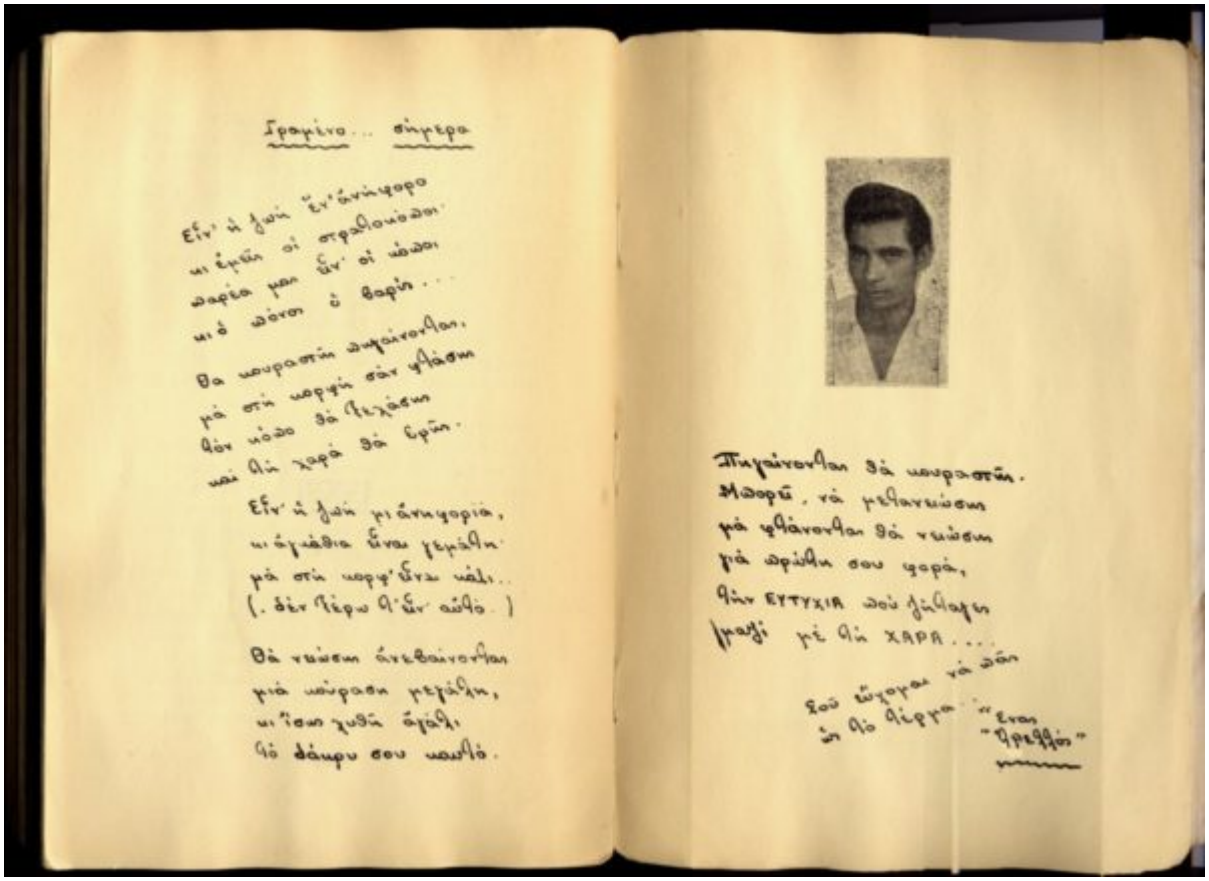

Τραγούδι... σήμερα

Εἶν' ἡ ζωὴ ἕν' ἀνήφορο
κι ἐμεῖς οἱ στρατιῶτοι
μαρία μου ἕν' οἱ ὡραῖοι
κι ὁ ἀέρας ὁ θαρρύ...

Θὰ κουράσῃ ἀμφιβολία,
μὰ στὴ κορφὴ σὰν φτάσωμ
θὰ κοιτάξωμ τὰ ξεχάσωμ
καὶ θὰ χαρῶ τὰ ξερῶ.

Εἶν' ἡ ζωὴ γιὰ ἀνηφορία,
κι ἀγάπαθια ἕνα χαλάλι
μὰ στὴ κορφ' ἕνα κάλι..
(. δὲν τὸ πίρω τὸ ἕν' αὐτό.)

Θὰ νιώσωμ ἀνεβαινούλια
μὰ κούραση μεγάλη,
κι ἴσως χωρὶς ἀγάλι
τὸ δάκρυ σου νὰ τὸ.

Παγαίνουλια τὰ κουράσῃ.
Μοιρῶ, νὰ μεταλιώσωμ
μὰ φτάνουλια θὰ νιώσωμ
μὰ φτώχια σου χορὰ,
θὰν ΕΥΤΥΧΙΑ σοὺ ζιλάφτῃ
μαζί μὲ θὰν ΧΑΡΑ...

ἐσοῦ ὤχορα νὰ σὰν
ὁ θὸ θέρτα "Ἕνας
"Θρεφτὸς"

Συγκλονιστικό, επίσης, είναι το ποίημα, του Φώτη Βαρέλη, που μετέδωσε ο ραδιοφωνικός σταθμός της Λευκωσίας:

Εψές πουρνό μεσάνυχτα στης φυλακής τη μάντρα

μες στης κρεμάλας τη θελιά σπαρτάραγε ο Βαγόρας.
Σπαρτάρησε, ξεψύχησε, δεν τ' άκουσε κανένας.
Η μάνα του ήταν μακριά, ο κύρης του δεμένος,
οι νιοί συμμαθητάδες του μαύρο όνειρο δεν είδαν,
η νια που τον ορμήνευε δεν είχε νυχτοπούλι.
Εψές πουρνό μεσάνυχτα θάψαν τον Ευαγόρα.
Σήμερα Σάββατο ταχιά όλη η ζωή σαν πρώτα.
Ετούτος πάει στο μαγαζί, εκείνος πάει στον κάμπο,
ψηλώνει ο χτίστης εκκλησιά, πανί απλώνει ο ναύτης,
και στο σκολειόν ο μαθητής συλλογισμένος πάει.
Χτυπά κουδούνι, μπαίνουνε στην τάξη του ο καθένας.
Μπαίνει κι η πρώτη η άταχτη κι η τρίτη που διαβάζει,
μπαίνει κι η πέμπτη αμίλητη, η τάξη του Ευαγόρα.
– Παρόντες όλοι;
– Κύριε, ο Ευαγόρας λείπει.
– Παρόντες, λέει ο δάσκαλος. Και με φωνή που τρέμει:

– Σήκω, Ευαγόρα, να μας πεις ελληνική ιστορία.
Ο δίπλα, ο πίσω, ο μπροστά, βουβοί και δακρυσμένοι,
αναρωτιούνται στην αρχή, ώσπου η σιωπή τους κάμνει
να πέσουν μ’ αναφιλητά ετούτοι κι όλη η τάξη.
– Παλληκαρίδη, άριστα, Βαγόρα,
πάντα πρώτος,
στους πρώτους πρώτος, άγγελε πατρίδας δοξασμένης,
συ μέχρι χθες της μάνας σου ελπίδα κι αποκούμπι,
και του σχολειού μας σήμερα Δευτέρα Παρουσία.
Τα ‘πε κι απλώθηκε σιωπή πα’ στα κλαμένα νιάτα,
που μπρούμυτα γεμίζανε της τάξης τα θρανία,

έξω απ’ εκείνο τ’ αδειανό, παντοτινά γεμάτο.

Ο Ευαγόρας Παλληκαρίδης ήταν ο τελευταίος που ανέβηκε στο ικρίωμα της αγχόνης.

Ο τάφος του βρίσκεται στα Φυλακισμένα Μνήματα στη Λευκωσία.

Πολλοί τον αναφέρουν ως έναν άνθρωπο με το θάρρος του Λεωνίδα, την πυγμή του Αυξεντίου και το ποιητικό ταλέντο του Μόντη.

Πληροφορίες: eoka.org.cy, wikipedia